

Вовкотруб Дарія Вячеславівна,
здобувач ступеня вищої освіти бакалавра
ННІ № 1 Національної академії внутрішніх
справ
Науковий керівник: доцент кафедри
кримінального права Національної академії
внутрішніх справ, кандидат юридичних наук
Симоненко Н. О.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОПОРУШНИКА, ЯКИЙ ВЧИНИВ КРИМІНАЛЬНЕ ПРАВОПОРУШЕННЯ ПРОТИ СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ ОСОБИ

Проблеми, пов'язані з особою правопорушника є центральним і найбільш дискусійним у кримінологічній науці. Свого часу питаннями, присвяченими особі правопорушника, займалися такі вчені, як Ю. М. Антонян, Н. Т. Ведерников, П. С. Дагель, А. І. Долгова, В. М. Кудрявцев, Н. С. Лейкіна. Але особа правопорушника, який вчинив кримінальне правопорушення проти статевої недоторканості особи, залишилась поза увагою цих науковців. Перед тим, як перейти до характерних ознак правопорушника, слід визначити, що таке особа та соціалізація.

Особа – продукт соціального розвитку, єдність загального, особливого і одиничного. Вона являє собою результат еволюції людського роду, успадковує і відображає соціальний досвід усіх попередніх поколінь. Водночас особа вбирає в себе ознаки певного суспільного устрою, до якого вона належить, що проявляється в її свідомості і світогляді. Окрім того, людина наділена неповторними рисами, що відображають її індивідуальний досвід, який обумовлений конкретним змістом сімейних, виробничих, побутових та інших відносин, тобто тим мікросередовищем, в якому вона живе. Все це має важливе значення для правильного розуміння суті особи правопорушника, розкриття механізму формування їх криміногенних властивостей, а також для корекції їх поведінки.

Людина не народжується особою, а стає нею в процесі входження в соціальне середовище та засвоєння ідей, поглядів, норм моралі і поведінки, властивих соціуму, до якого вона належить. Процес, протягом якого людина набуває свого конкретного соціального змісту, називається *соціалізацією*. Дефектом соціалізації є *особа правопорушника*. Від народження ніхто не приречений на вчинення кримінальних правопорушень; правопорушниками стають внаслідок неправильної соціалізації.

Зрозуміти за зовнішнім виглядом, чи є людина педофілом, не завжди можливо. Часто це сімейна людина, яка має дітей, і ніколи не скаже, що вона на подібне здатна. Є певна категорія, характерна, по яких можна побачити ознаки цього відхилення. Але це значно рідше буває. Педофіли вишукують дуже підступні способи, наприклад випускають кошеня і просять дитину допомогти його ввіймати та принести в машину, або дзвонять у двері і кажуть, що помирає собака. Тобто є педофіли зі сторони, але частіше вони проникають у життя родини. Це якийсь брат брата, брат друга, сусід, який починає приділяти більше уваги вашій дитині, ніж йому, дорослій людині, насправді потрібно в житті. От попроси дорослу людину посидіти з дитиною, їй буде або ніколи, або вона погодиться на сьогодні, а на завтра вже точно – ні, бо в кожного є свої справи. Педофіл створює систему для завоювання довіри дитини за принципом «я дорослий, але я такий, як ти», начебто він розуміє дитину, робить вигляд, що так само не може відтискатися, що має таку саму колекцію ляльок, що має секретики.

Варто зазначити, що педофілія в строгому значенні спостерігається переважно у чоловіків і вкрай рідко серед жінок. Більшість педофілів – гетеросексуали; чимало з них перебувають у шлюбі та мають дітей; деякі з педофілів схильні до алкоголізму. Педофілія найчастіше спостерігаються у 30-річних і літніх (старших 50) чоловіків. Серед 30-літніх переважають одружені чоловіки, які не зуміли влаштувати своє сексуальне життя, а також чоловіки, які бояться близькості та контакту з дорослими жінками. Як правило, педофіли застосовують тактику грумінгу і відкрито не виражають агресію.

Найбільш небезпечні правопорушники – це особи, які вчиняють статеві правопорушення щодо своїх дітей: дочок, синів, падчерок, племінниць тощо, використовуючи при цьому психічне насильство або безпорадний стан потерпілого (7,4%). У них негативні риси мають найбільш виражений та тривалий характер.

Як правило, морально-психологічний портрет статевого правопорушника, найчастіше характеризують такі риси: - грубість, яка частіше переходить у жорстокість; цинізм, неповага до прав і свобод інших осіб; майже стерте поняття соціальних гальм та межі між дозволеним і недозволеним; - примітивізм у поглядах на взаємозв'язок статей, який зводиться лише до статевого акту без урахування згоди протилежної сторони; - погляд на жінку або на іншого партнера як на підкорену істоту без права вибору і права опору, яка є лише знаряддям статевої насолоди.

Проявом педофілії, її реалізацією є розпусні дії щодо дітей. Зазвичай педофіл намагається отримати «добровільну» згоду

дитини, яка не розуміє, що відбувається. Трапляються і погрози, насильство та зґвалтування дітей. Агресивні педофіли з ознаками соціопатії можуть застосовувати силу і погрожувати фізичною розправою над дитиною чи її домашньою твариною, якщо дитина розповість про випадок.

В Україні Верховною Радою прийнято Закон “Про посилення відповідальності за кримінальні правопорушення, вчинені щодо малолітньої чи малолітнього, неповнолітнього чи неповнолітньої і особи, яка не досягла шістнадцятирічного віку”. В тому числі було проголосовано за хімічну кастрацію для всіх осіб, які вчинили кримінальні правопорушення проти статевої свободи та недоторканості малолітніх. Президент Володимир Зеленський ветоував закон, який передбачає примусову хімічну кастрацію.

Загалом аналіз поведінки сексуальних правопорушників дозволяє виділити такі їх типи за способом поведінки: 1) раптовий гвалтівник (умисел на вчинення сексуального правопорушення виникає раптово під впливом зовнішніх обставин); 2) «шукаючий» (має умисел, при цьому підшуковує жертву та найвигіднішу ситуацію для вчинення зґвалтування); 3) плануючий (самостійно створює конкретну життєву ситуацію вчинення цього кримінального правопорушення щодо конкретної жертви); 4) патологічний (має відхилення психічної та/або сексуальної сфери).

Список використаних джерел

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#№3384>.

2. Козлюк Л.Г. Кримінологічна характеристика особистості злочинця, який вчинив статевий злочин щодо неповнолітнього : автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.08. Київ, 2009. 20 с.

3. Кримінологія : підручник / [В. В. Голіна, Б. М. Головкін, М. Ю. Валуйська та ін.] ; за ред. В. В. Голіни, Б. М. Головкіна. Харків : Право, 2014. 440с.

4. Лукаш А.С. Зґвалтування: кримінологічна характеристика, детермінація та їх попередження : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.08. Харків, 2007. 20 с.